

PEDAGOGY AND EDUCATION

Нормативні аспекти формування цифрових компетентностей у здобувачів освіти

Крамаренко Ірина Сергіївна¹

¹ кандидат педагогічних наук, старший дослідник;
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки; Україна

Сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін та відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових навичок та володіння новими технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу COVID-19, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав громадян на якісну освіту.

Так, набуття цифрових компетентностей стає базовою потребою для кожного, тому українська система освіти має забезпечувати формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників та розвиток цифрової інфраструктури та електронних сервісів у закладах освіти, в цілому.

Створення єдиного цифрового середовища, яке об'єднує всіх суб'єктів освітньої та наукової діяльності, що забезпечує простір для комунікації та обміну даними, значно зменшить бюрократичне навантаження системи освіти і науки та спростить управлінські процеси, які відбуваються в них [4].

Для ефективного формування та реалізації державної політики у сфері освіти і науки, прийняття управлінських рішень будь-якого рівня необхідна аналітична, статистична інформація. Відтак, функціонування цілісної системи збору, обробки та передачі інформації є необхідною основою системного підходу до вирішення проблем та поставлення задач. Відсутність інтероперабельності державних реєстрів у сфері освіти і науки, інструментів обліку дітей на місцях призводить

PEDAGOGY AND EDUCATION

до дублювання даних, неефективного використання кадрових ресурсів, унеможливлення обміну даними між різними базами, зайвої бюрократизації процесів. Відтак, недостовірність даних в державних реєстрах унеможливорює прогнозування та оцінку ризиків результатів впроваджених політик. Тому цифрова трансформація освіти і науки передбачає, зокрема, трансформацію процесів збору, обробки та передачі інформації, а також доступу до актуальних статистичних даних для всіх заінтересованих сторін, формуванню цифрових компетентностей у здобувачів освіти.

Цифрові компетентності – це набір навичок і знань, найважливіший для ефективного використання технологій, цифрових ресурсів та Інтернету в різних періодах життя, включаючи роботу, освіту, комунікації, аспекти розвитку бізнесу та особистості. Основні цифрові компетентності включають:

Інформаційна компетентність: здатність ефективно шукати, оцінювати, аналізувати та використовувати цифрову інформацію з різних джерел.

Комунікаційна компетентність: вміння взаємодіяти з іншими цифровими засобами, такими як електронна пошта, соціальні мережі, месенджери тощо.

Комп'ютерна компетентність: знання про роботу з комп'ютерами, операційними системами, програмними додатками та вміння виконувати різноманітні завдання за допомогою комп'ютерної техніки.

Кібербезпека: розуміння основних правил та заходів безпеки в цифровому середовищі, включаючи захист від вірусів, шахрайства, крадіжок даних тощо.

Критичне мислення: здатність аналізувати, оцінювати та критично оцінювати цифрові ресурси, включаючи перевірку достовірності та перевірку інформації фейкових новин.

Творчість: здатність використовувати цифрові інструменти для творчого виразу, створення власного вмісту, включаючи графіку, відео, звук, веб-сайти та інше.

Проектний менеджмент: здатність планувати, керувати та реалізовувати проекти, використовуючи цифрові інструменти, такі як

Цифрові компетентності є необхідними для ефективного виконання проектного менеджменту в сучасному цифровому світі. Цифрові інструменти та технології можуть значно спростити та прискорити багато процесів, пов'язаних з проектним менеджментом.

Наприклад, цифрові інструменти, такі як програмні

PEDAGOGY AND EDUCATION

продукти для управління проектами, можуть допомогти планувати та контролювати різні етапи проекту, відстежувати прогрес та розподіляти завдання між учасниками проекту. Додатково, цифрові інструменти можуть допомогти збирати та аналізувати дані проекту, що може допомогти зробити кращі рішення на основі фактичних даних.

Цифрові компетентності також можуть допомогти у забезпеченні ефективної комунікації між різними учасниками проекту, зокрема використання електронної пошти, чатів та відеоконференцій. Крім того, знання цифрових інструментів може допомогти у створенні та розповсюдженні звітів та презентацій проекту, що є важливим для забезпечення ефективного спілкування зі зацікавленими сторонами проекту.

Окрім того, цифрові компетентності можуть допомогти забезпечити безпеку даних та інформації проекту, зокрема захистити їх від несанкціонованого доступу та крадіжки.

Отже, цифрові компетентності є важливим елементом успішного проектного менеджменту, який може допомогти покращити ефективність та продуктивність проекту, знизити ризики та забезпечити успішне завершення проекту.

На підтвердження збільшення ролі інтернету та IT-технологій у житті всіх і кожного можна навести ст. 12 Закону України «Про освіту», яка відносить серед інших інформаційно-комунікаційну компетентність до ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [2]. Відповідно до п. 18 Державного стандарту базової середньої освіти метою інформатичної освітньої галузі є розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти й технології для розв'язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві [1].

Правові засади онлайн-освіти закладені у ст. 9 Закону України «Про освіту», відповідно до якої основними формами здобуття освіти є: – інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); – індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); – дуальна [2]. Положення про дистанційне навчання, яке затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 25.04.2013 № 466, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 за № 703/23235, визначено основні засади організації та запровадження дистанційного навчання. Положення визначає, що під дистанційним навчанням розуміється

PEDAGOGY AND EDUCATION

індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Таким чином, цифровізація є одним із ключових напрямків трансформації системи освіти і передбачає використання цифрових технологій в освітньому процесі з метою забезпечення якості та доступності освіти, посилення індивідуалізації та диференціації навчання, розвитку та поглиблення цифрової компетентності особистості. Це зміна парадигми спілкування із зовнішнім світом та якісний внутрішній інструмент для оптимізації навчального та навчально-наукового середовища.

References:

- [1] Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 29.06.2023).
- [2] Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
- [3] Про затвердження Положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
- [4] Проект Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptsiya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennya> (дата звернення: 29.06.2023).